

állatkereskedők eszközölték. A szövetkezet részére átengedett textilárak, műtrágya és egyéb anyagok is nagyon gyakran közvetítő magánkereskedőkhöz jutnak. Ezen feltétlenül változtatni kell.

A legfontosabb azonban, hogy a szövetkezeti mozgalmon belül első helyre kell állítani a földműves szövetkezeteket, (taps) amelyek taglétszáma, vagyona és főleg a termelésben elfoglalt jelentősége minden mást felülmúl. A most folyó esztendőnek mezőgazdasági feladatai között a legfontosabb ez. Ezt tekintse minden kommunista központi feladatának. Ide összpontosítsa figyelmét és a rendelkezésre álló anyagi erőket. Az újgazdák és a kisbirtokosok többtermelésének és életszínvonala emelkedésének útja csakis a földműves szövetkezetek gyors kifejlesztésén keresztül vezet.

Gondoskodnunk kell a földreform gyors befejezéséről, úgy, hogy egyetlen újgazda ne legyen, aki július 1-ig meg nem kapta volna a telekkönyvi kivonatát. Rá kell menni most a házhely kérdésére, mert ezt eddig elhanyagoltuk és az eredmény az, hogy rengeteg kisember - munkás, iparos - nem tud magának új házat építeni.

A Központi Vezetőség határozata a párt politikai irányvonalában és gyakorlati munkájában elkövetett hibákról, s ezek kijavításával kapcsolatos feladatokról (1953. június 27–28.)

Propagandista, 9. évf. (1986) 4. sz. (136–167). 137–146.

A Sztálin halálát követően beállt politikai és személyi változások lehetővé tették a proletárdiktatúra kiépítését 1949 óta kísérő gazdasági és társadalmi problémák, politikai és hatalomgyakorlási hibák nyílt kritizálását. Az MDP központi vezetősége az 1953. júniusi határozatában viszonylag pontosan írta le a kialakult helyzetet, és jelölte meg az ország működőképességének helyreállításához és a súlyos társadalmi gondok enyhítéséhez szükséges változások fő irányait. Mivel azonban az okok feltárása csak részben történt meg, a mélyebb, strukturális problémák felvetése nélkül, az elhatárolt intézkedések is sok esetben csak részleges reformokat, tüneti kezelést jelentettek.

A legfontosabb hibák a következők voltak:

1) A párt vezetése túlzottan gyors iparosításra, s különösen a nehézipar túlzottan gyors fejlesztésére vett irányt, nem számolva az ország reális helyzetével, és a munkásosztály, a dolgozó nép életszükségleteivel.

Megszédülve a gazdasági téren elért komoly sikerektől a párt vezetése a II. kongresszusnak túlzott ütemű iparosítási politikát javasolt. Ennek folytán a II. kongresszus a gazdaságpolitikában helytelen irányvonalat állapított meg. A kongresszus határozata alapján a nyersvas-termelést az 1949. évi 398 000 tonnáról 1954-ben 1 280 000

tonnára kellett emelni. Ez az ütem annál inkább túlzott volt, mert az ország nem, illetve alig rendelkezik saját vasérckohó-kokszttermeléssel, ami nélkül a vaskohászat gyors ütemű fejlesztése nem állhat szilárd talajon. Hasonlóképpen túlzott volt az az előírás, hogy a széntermelést az 1949. évi 11,5 millió tonnáról 1954-ben 27,5 millió tonnára kell emelni. Túlfeszített volt a gyáripár felemelt ötéves terve is, melynek értelmében a gyáripari termelésnek 1954-ben el kell érnie az 1949. évi termelési érték 310 százalékát, s ezen belül a nehézipari termelésnek az 1949. évi termelési érték 380 százalékát.

A túlzottan magas termelési feladatok megvalósítása túlzott beruházási programot vont maga után. Így az eredetileg 50,9 milliárd forintban meghatározott ötéves beruházási program, 85 milliárd forintra emelkedett. Emellett helytelen volt a beruházásokra előirányzott összeg elosztása is, mely szerint a 85 milliárd forintnyi beruházásból a nehéziparra 37,5 milliárd forint, a mezőgazdaságra mindössze 11 milliárd forint a könnyű- és élelmiszeriparra együttesen 3,5 milliárd forint beruházás jutott. [...]

2) A párt vezetése elhanyagolta a mezőgazdasági termelést és túlzottan gyors ütemben folytatta a mezőgazdaság társadalmisítását.

A túlzottan gyors iparosítás politikája természetesen maga után vonta a mezőgazdasági termelés elhanyagolását, mert az ország erőforrásai nem engedték meg, hogy az iparosítás túlfeszített terveinek teljesítése mellett megfelelő anyagi eszközökkel fejlesszék a mezőgazdaságot. Ennek folytán az utóbbi években csökkent a mezőgazdaság részesedése a népgazdaság össze beruházásaiból, bár a mezőgazdaságba beruházott összeg abszolút mértékben az ötéves terv folyamán évről évre emelkedett. Így 1952-ben a mezőgazdasági beruházások az össze beruházások 15,3 százalékát tették ki, 1953-ban pedig a terv szerint csupán 13,7 százalékát. Különösen elhanyagolt az egyéni parasztgazdaságok termelése. Az egyénileg gazdálkodó dolgozó parasztok például 1951-ben feleannyi műtrágyát kaptak, mint 1949-ben. Erősen csökkent az egyénileg gazdálkodó parasztok gazdaságaiban végzett gépi munka mennyisége.

A mezőgazdasági termelés nem kielégítő alakulásához nagymértékben hozzájárulta a mezőgazdaság társadalmisításának túlzott üteme, ami nem felelt meg az országban meglévő politikai és gazdasági előfeltételeknek. A termelészövetkezetek túlzottan gyors ütemű fejlesztése, és ennek érdekében helyenként erőszakos módszerek és adminisztratív nyomás alkalmazása, valamint a beszolgáltatás bonyolult és állandóan változó rendszere bizonytalanságot teremtett a dolgozó parasztok között.[...]

A bizonytalanság, amelyet a dolgozó parasztok körében a termelészövetkezetek fejlesztésének túlzottan gyors üteme, valamint egyéb helytelen rendszabályok kiváltottak, oda vezetett, hogy az egyénileg gazdálkodó dolgozó parasztok és még inkább a zsirosparasztok kezdték elhanyagolni gazdaságukat, különösen pedig a hosszabb időre szóló befektetéseket, a lucernavetést, a gyümölcsöst, a szőlőt és az állattenyésztést.

Ugyanakkor a termelészövetkezetek gazdaságilag nem fejlődtek megfelelően és a legtöbb területen termés hozamuk vagy éppen csak elérte az egyéni gazdaságokét, vagy elmaradt ezekétől. Különösen nagy az elmaradás a termelészövetkezetek

közös állatállományánál. Ilyen körülmények között a termelészövetkezetek többsége erősen eladósodott az állammal szemben. A termelészövetkezetek tagságának jó része pedig kisebb jövedelemmel rendelkezik, mint az egyénileg gazdálkodó középparasztok átlaga.

A gazdaságpolitikában elkövetett hibák, különösen pedig a mezőgazdasággal kapcsolatos hibák az úgynevezett tartalékföldek mennyiségének igen nagymértékű növekedéséhez vezettek. A tartalékföldek, vagyis az államnak felajánlott vagy elhagyott, de az állami gazdaságokhoz vagy termelészövetkezetekhez véglegesen vagy egyáltalán oda nem csatolt szántóföldek területe ez év tavaszán elérte a 890 000 kat. holdat, az ország egész szántóterületének több mint 9 százalékát. A tartalékföldek ilyen mértékű területszaporodásának alapvető okai: a termelészövetkezeti mozgalom, s a állami gazdaságok túlzott ütemű fejlesztése és az ezzel kapcsolatos gyakori és sokszor kíméletlen tagosítások; a túlzott ütemben fejlesztett ipar, állami gazdaságok és építkezések szívo hatása a mezőgazdaságban dolgozókra; a beszolgáltatás, s az ezzel kapcsolatos büntetések és kártérítések túlzott volta és sok esetben önkényessége; a kulákok ellen alkalmazott, gyakran törvénytelen rendszabályok, gyakran túlzott anyagi, gazdasági megterhelés; a föld bérbeadásának túlzott megszigorítása stb. [...]

3) A párt vezetése elhanyagolta és háttérbe szorította a lakosság életszükségleteinek kielégítését, helytelen gazdaságpolitikája folytán csökkent a dolgozók életszínvonala.

A túlzottan gyors ütemű iparosítás, s mindenekelőtt a nehézipar és a honvédelmi ipar túlzottan gyors fejlesztése, valamint a mezőgazdasági termelés fejlesztésének elhanyagolása, és a mezőgazdasági termelészövetkezetek s az állami gazdaságok fejlesztésének túlzott üteme a lakosság szükségletei kielégítésének elhanyagolásához vezetett. Szerepet játszott ebben a fegyveres erőknek a szükségesnél nagyobb mértékű és gyorsabb ütemű fejlesztése, valamint az államapparátus felduzzasztása is.

Mindennek következtében az utóbbi években a lakosság, és ezen belül a munkásosztály életszínvonala nem emelkedett megfelelően, sőt az utóbbi évek folyamán a munkások és alkalmazottak reálbére csökkent. Bár ehhez jelentős mértékben hozzájárult az 1952. évi rendkívül rossz mezőgazdasági termés, a reálbér és az életszínvonal kedvezőtlen alakulásának alapvető oka nem ez volt, hanem a gazdaságpolitikában és a párt általános irányvonalában elkövetett hibák.

1953 első felében az iparcikkfogyasztás az előző év, hasonló időszakához képest, lényegesen csökkent, bár ugyanezen időszakban az összes alapvető élelmiszerekben emelkedett a kiskereskedelmi forgalom. A Központi Statisztikai Hivatal számításai szerint 1952-ben a kiskereskedelmi áruforgalom a piaci forgalommal együtt mintegy 5,7 százalékkal volt alacsonyabb az 1951. évinél. Számos iparcikk minősége romlott. Gyakran nem megfelelő a választék, a lakosság bizonyos cikkeket, amelyeknek előállítását nem is jelent különösebb nehézségeket, csak nagy utánajárással vagy egyáltalán nem tud beszerezni.[...]

A lakosság ellátásának romlásához hozzájárult a magán-kiskereskedelem és magán-kisipar túlzottan gyors ütemű kiszorítása. Ennek következtében, különösen a

szolgáltatóipar (vízvezeték-szerelő, villanszerelő, lakatos, üveges, szobafestő stb.) nem elégíti ki a lakosság mindennapos szükségleteit. Számos községben nincsen cipész, szabó, borbély, sok helyütt elégtelen és elhanyagolt a vízszolgáltatás. 1952-ben a városok és községek belső útjainak és járdáinak építési tervét csak 45 százalékban valósították meg.

A túlzott ütemű iparosítás annyiban is kedvezőtlenül hatott ki a lakosság életszínvonalára, hogy a nehézipari beruházások és a z ipari termelés túlméretezett terveinek teljesítése érdekében háttérbe szorult a lakásépítés. Ennek következtében 1950 óta évről évre csökkent az újonnan épített lakások száma, s lényeges emelkedés csupán 1953-ban mutatkozik. A hároméves terv időszakához képest nagymértékben csökkent a magánépítkezések száma, amiben döntő szerepe volt annak, hogy az építőanyagot csaknem kizárólag a nehézipari és általában állami építkezések foglalták le, s így alig jutott anyag magánépítkezésekre. A lakáshelyzetet súlyosbítja, hogy visszaesett a lakóházak karbantartása és felújítása, mert erre a célra nem jutott elegendő anyag, felszerelés és munkaerő. [...]

4) Az adminisztratív módszerek elharapózása, a bírósági és kihágási eljárások túlzottan nagy száma, önkényeskedés a lakossággal szemben.

A párt általános irányvonalában és a gazdaságpolitikában elkövetett hibák, nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a dolgozó tömegekkel szemben széles mértékben alkalmaztak és alkalmaznak adminisztratív módszereket, a rendőrség, a bíróságok tömegesen büntetnek és a hatóságok ridegen bánnak a lakossággal, s gyakoriak az önkényeskedések.

1951 és 1953. május 1. között, vagyis két év és négy hónap alatt, a rendőrség, mint kihágási bíróság kereken 850 000 esetben szabott ki büntetést. Bár a 850 000 esetből 831 000 eset pénzbírság volt, s ebből is 760 000 volt 100 forinton aluli, és csupán 19 000 szólt elzárásra, s ezeknek jelentős részét is felfüggesztették, mégis a kihágási büntetések száma túrhetetlenül magas. E szám arról tanúskodik, hogy Magyarországon olyan mértékben alkalmaznak adminisztratív eszközöket a lakossággal szemben, ami népi demokráciában, a dolgozó nép államában megengedhetetlen.

Ugyanerről tanúskodik a bíróságok működése is. A bíróságok 1950–1953. I. negyede között, vagyis három és egynegyed év alatt, 650 000 személy ügyével foglalkoztak, és 387 000 személy ellen hoztak elmarasztaló ítéletet.

Ugyancsak helytelen és megengedhetetlen a beszolgáltatás elmulasztásáért kivetett tömeges pénzbüntetések rendszere és gyakorlata. A beszolgáltatási kötelezettség elmulasztásáért dolgozó parasztoakra, termelőszövetkezetekre és kulákokra eddig összesen 400 millió forint összegű kártérítést vetettek ki, melynek jelentős része a fennálló jogszabályok értelmében is törvénytelen és igazságtalan.